

387/15.02.00/2022

VN/25733/2021

Lausunto Suomen digitaalisen kompassin 2. luonnoksesta

Etelä-Savon maakuntaliitto kiittää Työ- ja elinkeinoministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto Suomen digitaalisen kompassin 2. luonnoksesta. Maakuntaliitto antaa liitteen mukaisen lausunnon luonnoksesta.

Etelä-Savon maakuntaliitto

Pentti Mäkinen
Maakuntajohtaja

Anne Perälä
Va. kehittämispäällikkö

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti maakuntaliiton asianhallintajärjestelmässä.

Etelä-Savon maakuntaliiton lausunto Suomen digitaalisen kompassin 2. luonnoksesta

KOHTA 1.

Suomen digikompassin tarkoituksena on koota digitalisaation ja datatalouden kansallinen kokonaiskuva ja asettaa tavoitteet kohti vuotta 2030. Digikompassin toimii työkaluna digitalisaatiokehityksen johtamisessa ja ohjaamisessa. Vaikka toimet kohdentuvat etenkin valtionhallintoon, on digikompassin tavoitteena innostaa sidosryhmiä laajalti työskentelemään yhteisen vision ja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vastaako kokonaisuus mielestänne tähän tarkoitukseen?

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Kansallinen digikompassi kokonaisuutena

Esityksessä tulee hyvin esille tavoitteet tiedon hyvään hallintaan ja tehokkaaseen hyödyntämiseen turvallisesti yhteiseksi hyväksi julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla.

Digikompassin tavoitteet ovat pääosin yhdenmukaisia myös Etelä-Savon maakuntaliiton maakuntastrategian 2030 tavoitteiden kanssa mm. TKI-toiminnan tukeminen ja hyvä digitaalinen saavutettavuus. Laaja tietoliikenneverkko ja digitaaliset palvelut mahdollistavat monipaikkaisen asumisen ja työn paikkariippumattomasti koko Suomessa.

Tulevissa toimenpiteissä on huomioitava paremmin Suomen maakuntien erilaiset lähtökohdat digitalisaation edistämässä.

Etelä-Savon maakunta on Suomen ikääntynein ja nuoret ikäluokat ovat pieniä. Väestön koulutustaso on vanhusvoittoisen ikärakenteen vuoksi hieman koko maan keskiarvoa matalampi. Ikääntyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien digitaalinen osallisuus on edelleen heikkoa ja heidän tarvitsemaa digitukea ja -opastusta tulisi lisätä. Harvaan, mutta kauttaaltaan asuttu maakunta asettaa haasteita toisen asteen oppilaitosverkoston ylläpitämiselle, minkä vuoksi digitaalisilla koulutuspalveluilla on merkittävä vaikutus koulutukseen hakeutumiseen ja saatavuuteen.

Digikompassin tavoitteet ovat kunnianhimoisia, varsinkin kun aikajänne toteuttamiseen on 2030 mennessä. Nykytilan selvittäminen ja kehystoimenpiteiden toteuttaminen vaatii resursseja sekä aikapanostusta. Tarvitaan laajempi strateginen systeemin ymmärrys, jonka jälkeen operatiivisen tason toimintamallien uudistus ja systemaattinen tuki voidaan toteuttaa. Esimerkiksi standardeilla on merkittävä rooli teknologiaa ja digitalisaatiota ohjaava vaikutus.

Digikompassin toteuttaminen edistää vihreää siirtymää sekä hiilineutraalisuustavoitteita, jotka ovat sekä kansallisesti että Eu-tasolla asetettuja tavoitteita.

EU- sekä kansalliset ym. rahoituskanavien digitoimenpiteiden rahoitustilanteen ja rahoitustarpeen vahvistamiseksi tulee olla yhtenäisesti priorisoituja digikompassityön pohjalta.

Datatalouden kehityksessä Suomi kamppailee globaalin talouden kentällä, jossa yrityksen tai toimijan maantieteellisellä sijainnilla on pienempi merkitys, kuin toiminnalla ja tuloksilla. Osaajien houkuttelu Suomeen on haastavaa kylmän ilmaston

ja pienen kielialueen vuoksi. On suuntauduttava ulospäin ja panostettava yritysten kansainvälistymiseen, omistajuuteen ja hallintaan. Suomalainen osaamisen ja laadukkaan hallinnan vienti on yhtä vahva tuote kuin täsmätuotteet tai palvelut.

Osaaminen

Ovatko osa-alueen tavoitteet riittävän strategisia ja tarkoituksenmukaisia?

Kyllä ovat, strategiatasolla.

Muut kommentit ja huomiot tästä osa-alueesta

Alla huomioita:

- Kansallisten digitaalisten perustaidot tulisi saavuttaa jo perusopetuksessa (**7–16 vuotiaat**), siten että ne hallitaan 16-vuotiaana. Perustaitojen opetuksessa (ala-yläaste) suurimmat väliinpuotoajat ovat pojat, joiden digitaalinen syrjäytyminen alkaa jo perusopetuksessa. Tähän tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Digitalisaation tueksi tarvitaan poikkitieteellistä osaamista sekä yhteistyö- ja elämäntaitojen opetusta, jotta kasvatamme nuorista kansallisesti ja kansainvälisesti osaavia toimijoita. Yhtä lailla on tärkeää havaita teknologialan sukupuolittuneisuus ja edistää myös tyttöjen /naisten hakeutumista teknologia-aloille ja kehittymistä huippuasiantuntijoiksi.
- Monikanavainen asiointi oltava edelleen mahdollista niille, jotka eivät osaa tai voi asioida sähköisesti.
- Digitaalisesti osaava väestö ja työvoima on tärkeä tavoite. Hybridi- ja soveltavan osaamisen kehitys on tärkeä nosto.
- Ikääntyvän väestön haasteet digikehityksessä on otettava paremmin huomioon. VM:n AUTA –hankkeessa kehitettyä digituen toimintamallia ja vertaisohjaajatoimintaa on laajennettava koko maahan.

Digitaalinen infrastruktuuri

Ovatko osa-alueen tavoitteet riittävän strategisia ja tarkoituksenmukaisia?

Kyllä ovat, strategiatasolla.

Muut kommentit ja huomiot tästä osa-alueesta.

Alla huomioita:

- Suojatun, kestävä ja tehokkaan digitaalisen infrastruktuurin varmistaminen kaikille.
- Hiilineutraalisuustavoite tulee hyvin huomioitua. Vihreän siirtymän yhtenä tärkeänä osa-alueena on metsien hiilinielut ja metsäluonnon tila, joten on tärkeä pitää myös metsätalous mukana digikompassissa.
- Datatalous on laaja aihealue, joten se olisi voinut olla erillisenä osa-alueena.
- Teollisen mittakaavan puolijohdekomponenttien valmistuslaitos on erittäin hyvä nosto.
- 5G (ja 6G) eivät toteudu, mikäli runkoverkkoa ei kehitetä tukemaan 5G radioteitä myös harvaan asutetuilla seuduilla, kuten Etelä-Savossa. Suomen eri alueiden kehitys riippuu vahvasti saatavien

tietoliikenneyhteyksien laadusta ja kestävydestä. Kaupallisesti on jo tiedossa, ettei harvaan asuttujen seutujen 5G ole ainakaan toistaiseksi kannattavaa liiketoimintaa.

Yritysten digitalisaatio

Ovatko osa-alueen tavoitteet riittävän strategisia ja tarkoituksenmukaisia?

Kyllä ovat, strategiatasolla.

Muut kommentit ja huomiot tästä osa-alueesta.

Huomioita:

- Rahoituksen lisääminen TKI-tiekarttaan tärkeää.
- PK yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tukeminen digitalisaation keinoin ja yhteistyössä koulutuksen kanssa.
- Monipaikkaisuuden edistäminen osaksi strategiaa EU-sisämarkkinoiden avautuessa.
- Julkisten tietoaaineistojen tuottaminen julkisin varoin yhteiseen käyttöön eri toimijoille voi johtaa siihen, että kehitystyö luovutetaan ilmaispalveluna silloinkin, kun palvelujen tulisi olla maksullisia.
- Suomen mainetta luotettavana ja pystyvänä kumppanina tulee vahvistaa ja korostaa, jotta meidät halutaan mukaan yhteiseen kehitykseen.

Digitaaliset julkiset palvelut

Ovatko osa-alueen tavoitteet riittävän strategisia ja tarkoituksenmukaisia?

Kyllä ovat, strategiatasolla.

Muut kommentit ja huomiot tästä osa-alueesta.

Huomioita:

- EU:n konkreettisena tavoitteena keskeisissä julkisissa palveluissa on, että niistä on 100 % sähköisessä verkossa vuoteen 2030 mennessä. Sähköinen terveydenhuolto: 100 % EU:n alueen kansalaisista pääsee sähköisiin potilastietoihinsa vuoteen 2030 mennessä. Digitaalinen henkilöllisyys: 80 % kansalaisista käyttää digitaalista henkilökorttia.
- Suomen kansallisen digikompassin luonnokseen on kirjattu tavoitteeksi määritellä sekä digitalisoida 40 merkittävintä elämäntapahtumapalvelukokonaisuutta vuoteen 2030 mennessä, mikä on innovatiivinen tavoite.
- Palvelujen digitalisointi, sähköisen asiointin ja digitaalisen henkilöllisyyden kehittäminen.

Digitaaliset palvelut oltava (kognitiivisesti) saavutettavia selkokielisesti kaikille ryhmille.

- Digituen saatavuus ja laatu turvattava ja mahdollistettava kaikille ikäryhmille, muutoin digitaaliset palvelut eivät täytä tarkoitustaan.
- Digipalvelut tulee olla kaikkien saatavilla. Myös liikkuvien palvelujen yhteydessä etäasiointi.fi mahdollisuus.
- Monikanavainen asiointi oltava edelleen mahdollista.
- Digitaalisten palvelujen kehittämiseen voi liittyä ei toivottuja seurauksia, jonka vuoksi uusissa palveluissa olisi panostettava ensin testaukseen ja palvelumuotoiluun.

- Digitaalisten terveystietojen ohjelmien tulee olla yhtenäisiä tai rajapintoja hyödyntäen käytettävissä. Julkisissa palveluissa ei pitäisi olla rinnakkain useita järjestelmiä, jotka eivät "keskustele" keskenään.
- Yksityisyyden suoja sekä kyberturvallisuus on otettava tarkoin huomioon tunnistettaessa ja purettaessa lainsäädännöllisiä esteitä yleislaeissa ja toimialakohtaisessa sääntelyssä.
- Muuttuneessa maailmantilanteessa ja olosuhteissa valmius kohdata häiriöitä ja kriisejä sekä palautua niistä edellyttää kansallista varautumista ja proaktiivisuutta siten että esim. toimintojen odottamattomista yhdistelmistä ei aiheudu Suomen kokonaisturvallisuutta vaarantavia tilanteita.
- Innovatiivisella julkisella hankinnalla tarkoitetaan uuden tai merkittävästi parannetun tavaran tai palvelun hankintaa, jolla parannetaan julkisen palvelun tuottavuutta, laatua, kestävyyttä ja/tai vaikuttavuutta ja sillä voidaan ottaa käyttöön uusia digitaalisia ratkaisuja, joka olisi voitu avata paremmin.